

421. Nieuwe ideeën (21)

1. De cineraria is een sierplant. Een citerne is een tankwagen, zo moesten ze bij de Cito-toets weten. Een cité is een woonwijk voor de eigen bedrijfsarbeiders. Cirrose is het eindstadium van een leverziekte. Een cirrus is een vederwolk. Cisplatina is een cytostaticum ter bestrijding van tumoren. Clafoutis is flan (u weet wel: eierpudding) met veel vruchten. Het clair-obscur is een trant in de beeldende kunsten. Claves zijn hardhouten staafjes in de muziek. Hij had een claviculafractuur. Een stremsel is gecoaguleerd. Een coadjutor is een hulpbisschop. Het Cockneydialect wordt door cockneys gesproken. Een cochenille is een schildluis. Cocci (nee, niet die van Peppi en Kokki) zijn kogelbacteriën. Ook cobra's zijn door Cobra vereeuwigd. De cocaproducerende cocaïnemaffia gaf je niet zomaar een cocaïne-injectie. Volgelingen van Coccejus (Koch) werden coccejanen genoemd. Coldcaseteams behandelen cold cases.

2. Wordt bij een gestratificeerde steekproef met cohorten gewerkt? Het was een coincidentie dat ik zowel 'coëfficiënt' als 'co-educatie' fout schreef. Hij had een tic van cola light; hij dronk zelden cola-tic. Zonder collect call had ik niet kunnen waarschuwen. Notes gaies zijn grappige aspecten van een overigens ernstige of betreurenswaardige zaak. Een kakadoris is een kwakzalver. Dat gekajakte traject was lastig. Kajapoetiholie heeft een breed scala aan toepassingen, maar is geen panacee. Neroliolie is oranjebloesemolie. Nerolien echter is 2-ethyl- of 2-methylether van naftol. Onderdeel van een kakiuniform is een kaki overhemd. Het kaizen is een Japans managementsysteem. Even kijken naar '*soi': amsoi (Chinese koolsoort in Suriname), kaisoi (idem), paksoi (idem), malgré soi (malgré lui: tegen wil en dank) en tatsoi (Jaarboek 2010: Chinese sla). Het kaïnsteken is een teken van laagheid.

3. Een kaïn pandjang is een Javaans kledingstuk. De kaïd droeg een kaffiya (arafatsjaal). De kafkaïaanse roman had een mooi kaftje [uitspraak: kafje]. Een Zoeloe is een Kaffer, naamgever van een lompe kaffer (dat is een echte lomperd). Een kadushi (kadushi's, kadushietje) is een grote zuilcactus, de katjang een peulvrucht (katjang tjina, tanah of goreng) en kaduciteit is bouwvalligheid (vergelijk: kaduuk). Het kaenozoïcum [kaaj-noo] of neozoïcum omvat het vroegere tertiair en quartair. Is hij kaf aan het dorsen? Kamelotten weefsel was van origine fraai en kostbaar. Een kameleon is figuurlijk het zinnebeeld van veranderlijkheid. Wat is het verschil tussen een kalvijn en een calville? Het peloton stellte de vijand kalt. Het Griekse cultuurideaal ('schoon en goed') wordt weergegeven met 'kalos k'agathos'. Kalmweg en stilaan ging hij het kalm aan doen. Kalisedrop is ingedikt zoethoutsap. Kalketrip is wilde ridderspoor.

4. De volgende dicteewoorden geven vaak problemen: ka-kom-eruit, kalfsfricassee, kopiist, kali-industrie, markies, markizaat, kalief, kalifaat en kakofonie (van het Griekse 'kakos', 'slecht'). Is dit kaketoe-ei het kakenestje? In de oorlogskakofonie hoorde je de kalasnikov nauwelijks. Van kanenkoek lusten de honden wel brood. In welk jaar heeft deze wetenschapper als candidandus zijn kandjes gehaald? Een Kanaalzwemmer is van de lange afstand, een kanaalzwemmer meer van de korte afstand. Op het toneel stond een candide ingénue [èñ-zjee-nuu]. 'Canderen' (versuikeren) komt van 'kandij'. De kandidaat-Eerste Kamerleden worden gekandideerd (bij die kandidaatstelling worden ze kandidaat gesteld). Je kent het Bijbelverhaal van de Kanaänitische bruiloft? Tijdens de verkiezingscampagne heerste op het kampanjedek een ware kampfgeist. De theeboer droeg een T-shirt.

5. De motie over het kamerbrede tapijt werd in Brussel Kamerbreed aangenomen. Hij was zelf gekomen, de kandidaat-vicepresident. Na de kamikazeactie werd er gezellig kamilletee gedronken. Flip en Jacob zijn de moderne Kaïn en Abel. Met kaonen worden niets anders dan K-mesonen bedoeld. Voor de kantklosster was er gelukkig een kantje-boordredding. Een kantele is een halsloze citer. Een kathete (cathetus) is een loodlijn. Er was nog geen kant-en-klare oplossing voor de kant-en-klaarmaaltijd. De kankantri is de kapokboom. Let op: het is kantentrimmer, maar kantedoos (en cassonade, maar kanonnade).

6. Hij heeft een kale kanis. De kanji is een Japanse schriftsoort. De reuzenkangoeroe is een buideldier. Een kaïk is een klein vaartuig met kajuit. De karbovanets was een Oekraïense overgangsmunt. Het kaposisarcoom is een vorm van huidkanker. Het voltooid deelwoord van kapseizen is gekapseisd. De journalist heeft me kapotgeschreven en mijn weckfles is kapotgevroren. De karakoelochapen komen oorspronkelijk uit een dorp in Oezbekistan. Het kapucijntje is een soort duif. Hij kartte met zijn skelter (gocart). Een karyocyt is een beenmergcel. De kartuizer kat leefde bij de kartuizer monniken in het kartuizerklooster. Een kareet is een zeeschildpad, een kariatide een vrouwenbeeld. In Japan is karoshi de dood door overwerk. Een karonje is een feeks, een helleveeg. Een karikel is een licht, tweewielig rijtuig. De klassiekemuziekkenner hield een éloge op de muziek van Beethoven. Wegwezen, nu!

7. Een meisje kan weg zijn van een jongen. Het bestverkopende boek wordt goed verkocht. De Rode Halve Maan hielp veel vluchtelingen. Voor bepaalde gebeden en een synagogedienst is het quorum van tien mannen (minje, meervoud: minjonem) nodig. Deze replica is een collector's item. In comité-generaal vergaderen is in geheime zitting. De coming-out van de coming man was indrukwekkend. De Comecon-landen waren in de regel communistisch. De comédienne voerde een grootse comedy op. In de commedia dell'arte kom je geheid Harlekijn en Colombine tegen. Zijn optreden was niet comme il faut. Naast de compact cassette en de compact disc had je compactdiscspeler. Er heerste geen communis opinio over deze kwestie. Rubber en staal zijn commodity's. De comparant toonde geen compassie met de wederpartij. De perzikencompote smaakte voortreffelijk.

8. Een comprimé (comprimés, comprimeetje) is meestal een geneesmiddel. De conceptbegroting voor de C-omroep had een positief saldo. 'Conceptual art' kun je omschrijven als 'ideeënkunst'. Deze fabriek is computergestuurd. Het conclaveritueel is bekend. Hij was concertmeester van het Concertgebouworkest. Het concours hippique vindt jaarlijks plaats. Deze goederen zijn confiscabel. Ze kunnen geconfisqueerd worden. Een confrérie is een grote verzameling confrères, toch? De congadrumsspeler kreeg zijn congé. Bestaan Congo-Brazzaville en Congo-Kinshasa nog steeds? De conquistadores waren de Spaanse veroveraars van Amerika in de 16e eeuw. Het consilium abeundi is de raad om te stoppen met een bepaalde onderwijsopleiding. Hij was conservatief-liberaal, bijna conservatief-nationalistisch. Op het consulaat-generaal zwaait de consul-generaal de scepter.

9. Hoe verhoudt zich de consummatie tot de consumptiemaatschappij? Geloof me maar: de cotangens van een hoek gedeeld door de cosecans van die hoek is de cosinus ervan. Contigue landen zijn aangrenzend; daarvan zijn er veel, zeker continentaal-Europees. Conté is een zeker tekenkrijt. Wat zou een contemporaine Napoleon hier klaarmaken? De contra-expertise gaf een contra-indicatie tegen het niet ingrijpen. Convenabel is gelegen komend. Convalescentie is herstel, het weer van kracht worden. Vat het maar samen in één A4'tje of A5'je. Een kluwer en een kluwster kluwenen. Een convoluut is een kluwen. Convulsief is krampachtig, stuiptrekkend. Was dat nu het corpus delicti? Het Cornisch is een Keltische taal, een corniche is de hoek van een omlijsting. Lusten corgi's cornedbeef? Wat is jullie corebusiness? Is er verband tussen cordon sanitaire en cordon blue? Spel goed: coq-au-vin.

10. Een coquille is een schelp, een corbillard een lijkwagen en cordiet draadvormig rookzwak buskruit. Ook de coryfeeën moesten corveeën. Een corticosteroïde is een chemische variant van het bijnierschors hormoon (van de cortex). Andere namen voor dat hormoon zijn cortisol en cortison(e). Een korset is geen corselet. De Cortes trok cortègegewijs op. De nerd had een coupe soleil, maar ook couperose. Een Costa Ricaan coupt niet snel, maar zal – couleur locale – wel snel tot een coterie toetreden. Het verkleinwoord van 'coulomb' is 'coulombtje'.

Rein Leentfaar m.m.v. Hans Blik